

FIGYELŐ

Szépirodalom

BEREMÉNYI GÉZA:

Az arany ára *Hét dráma*

„Bere­ményi Géza har­min­cöt éves drámaírói tevékenységének tel­jes­ségét tartal­mazza a könyv.” Ami igen komoly irodalmi esemény – *lenne*, ha a közismert és teljesítménye alapján méltán népszerű alkotó mára már nem inkább (film)rendezőnek vagy egyenesen inkább a *multimédiás művészfajta* egyik itthon elképzelhető prototípusának számí­ta­na... Csakhogy szerzőnk 1969/70-ben minden idők egyik legfrenetikusabb prózaista indulását haj­to­ta végre a magyar iro­da­lom történetében, amiből kö­vet­kezően pedig ha a nyolcvanas évek derekától nem is nagyon hoz(ott)

létre többé a hagyományos műfaj­kódok szerinti szövegeket, azért még részese maradt literális kultú­ránknak. Következésképpen bármit csinált, bármely művészeti ágban fejtett is ki tevékenységet pályája so­rán, az nem utolsósorban az iro­da­lom felől közelítendő és az irodal-

miság jelenségkörén belül érthető meg.

Ennek bizonyítására elég a Cseh Tamás által színpadi produkcióként, akcióként megvalósított énekmon­dások szövegi szubsztrátumát mint „dalokat” azonosítanunk, és rögtön a líra műnemét kapjuk eredményül. Vagy kiemelhetjük az *Eldorádó* című elbeszélés stílusán tettenérhető (eleve-)forgatókönyvszerűségét, ve­le szemben pedig, mondjuk, a *Hídember* című film önálló kötetben megjelent „irodalmi forgatóköny-

vének” kvázi-regényi jel­legét. Az irodalom színéval­tozása és önmagának megmaradása pedig sehol sem mérhető le olyan tra­di­cionális természetesség­gel, mint éppen a drámák esetében, amelyek műal­kotási egzisztenciája egy másfajta létmódban, a

színjátékművé válás aktusában, fo­lyamatában teljese­dik ki, annak kere­tében valósul meg igazán.

Hét dráma har­min­cöt év alatt: nem eltűzött mennyiség, de magas a minőségérték! Részlete­sebben ele­mezni itt nem tudjuk őket, ugyanak­kor felhívhatjuk a figyelmet arra,

hogy mindegyik darab eredendő generikus magjában található valami sajátlagosság vagy egyenesen különlegesség, kivételesség. A *Kutyák* igazi meglepetése nem annyira az „ál-latszereplő” kategóriájának amúgy természetes kitöltése, hanem a halott figurák, e valóban „drámai személyek” felléptetése révén elért kísérteties, különben pedig életszerű dramaturgiai plaszticitással roncsolt diktatúra-parabola mivolt. A *Légeköbméter* lakhatási abszurdja provokatív szellemességgel hordozza erős társadalomkritikáját. A *Halmi vagy a tékozló fiú* verbális-cselekményes rájátszással felépített, mégis elrugaszkodó *Hamlet*-parafrázis. *Az arany ára* az *Eldorádó* című novella/film színpadi változata, ám azokétól eltérő, döntő pluszjelentést hordozó befejezéssel. A *Shakespeare királynője* „történelmi játék” – és mennyire vérbeli tragédiává fordul benne a kezdetben csak kultúrakutatónak tetsző, irodalmias miliőtájékozódás! *A Laura* azután musical (zeneszerző: Horváth Károly). Végül *Az ajtó* nem más, mint Szabó Magda regényének színpadi adaptációja; érdekes, hogy drámaírónk talán a legjobb románt választja ki megmunkálásra ebből az egészében a tömegkulturális eljelentéktelenedés felé sodródó életműből.

A kötetből jól látszik, hogy Bereményi csak „válogatott színműveit” hozta létre. Homályban marad ugyanakkor e munkák létesülési körülményeinek még elvárhatóan közlendő minimuma is, pedig tulajdonképpen oeuvre-beli réteg-hosszszmettetet kínál a gyűjtemény, összegzésre készítve. A szerkesztés elve talán kronológiai volt, ami persze nem biztos, mert nincs információ a bemutatókról. Bonyolítja a helyzetet, hogy Bereményinek van egy másik, mára gyakorlatilag hozzáférhetetlen drámakötete is 1998-ból, ugyancsak *Az arany ára* címmel, és hogy a *Shakespeare királynője* kifejezés 2001-ben a szerző verseskönyvének feliratául szolgált már... Mindez lazaságot, kényelmességet, önfeledt gondtalanságot ugyanúgy jelenthet, ahogy az sem elképzelhetetlen, hogy a multimédiás művész arra figyelmeztet: drámaírói életművének kutatása sem történhet kizárólag a drámakönyv(ek) alapján, illetve a publikálás egyéb csatornáira (ez esetben a színházi rendezésekre) szintén ki kell terjednie az értelmező figyelmének.

ZSÁVOLYA ZOLTÁN

(*Napkút Kiadó, Budapest, 2007,*
336 oldal, 2790 Ft)